

Torah Commentary of Rabbi David Tzvi Hoffmann, part 2

Marty Lockshin

Torah in Motion, 2020

Bereshit 28:10-11

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעַר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

וַיָּפֹגַע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָא
הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשָּׂם
מֵרָאשִׁיתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא

Jacob left Beer-sheba, and went
חרָנָה.

He came upon a certain place and
stopped there for the night, for
the sun had set. Taking one of the
stones of that place, he put it
under his head and lay down in
that place.

Hoffmann on Bereshit 28:11

וכן מספרים חכמינו ז"ל . . . (סנהדרין
צה ב) כי מטא לחרן אמר, אפשר
עברתי על מקום שהתפללו אבותי
ואני לא התפללתי? כד יהיב דעתיה
למיהדר, קפצה ליה ארעא. מיד —
"ויפגע במקום".

The rabbi explained . . . When he reached Haran, he said to himself, "Did I pass some of the places where my ancestors prayed without praying there myself?" As soon as he decided to go back, he arrived there miraculously immediately.

Hoffmann on Bereshit 28:11 (cont.)

ורבה היא משמעותה של אגדה זו
לישראל — גם כאשר הם מאמינים,
כי הנה הגיעו למטרה והם בטוחים
מפני הרדיפות, אף על פי כן עליהם
לשוב ולחזור אל המקומות הקדושים,
אל אותם המקומות שבהם היו
האבות מחפשים את האלהים
בתפלה ואף מצאוהו.

This midrash is very meaningful
for Jews: Even when they feel that
they have arrived at safety and are
no longer subject to persecutions,
nevertheless they must return to
those holy places, those places
where their ancestors had
searched for God through prayer
and had found Him.

Editor's Introduction to Hoffmann's Commentary on Genesis

באשר לפולמוסו של המחבר עם מבקרי
המקרא, הרבה נלחצתי להשמיטו כליל,
גם משום שעל רבים מן הדברים אבד
היום הכלח, אך גם משום שלומדי
התורה, שלומי אמוני ישראל, אינם
מתעניינים בכגון דא ואף רואים בעיסוק
זה משום פגם. ברם, נראה לי שגישה
כזאת תחטא למגמתי הכללית להראות
דברי הרדצ"ה כמות שנכתבו . . .

As for the author's polemic with
Bible critics: I was under a lot of
pressure to omit these comments
entirely, both because many of these
comments are out of date but also
because those faithful Jews who
study Torah have no interest in this
and in fact see such discussions as
damaging. But it seems to me that
that would go against my primary
purpose—presenting Rabbi
Hoffmann's ideas accurately, as they
were written.

Editor's Introduction to Hoffmann's Commentary on Genesis (cont.)

. . . עם זאת, ראיתי ענין להוציא את
דברי הפולמוס עם מבקרי המקרא מן
הפירוש ולתתם למטה בהערות.
בדרך זה מנעתי מן הקורא את
הכפייה לעיין בדבר שאין לו בו חפץ,
מבלי להשמיט הדברים מכל וכל

Nevertheless, I decided to move
the polemics with the Bible critics
out of the body of the
commentary and into the
footnotes at the bottom of the
page. Thus, without omitting
these sections entirely, I am not
forcing the readers to read things
that they do not want to read.

בראשית יב ו'

וַיַּעְבֹּר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֵם עַד
אֵילֹן מוֹרֶה וְהַכְּנַעֲנִי אָז בְּאֶרֶץ:

Abram passed through the land to the place of Shechem, to the oak of Moreh. The Canaanites were then in the land.

רש"י

והכנעני אז בארץ – היה הולך וכובש את ארץ ישראל מזרעו של שם, שבחלקו של שם נפלה כשחלק נח את הארץ לבניו, ומלכי צדק מלך שלם (בראשית י"ד:י"ח). לפיכך: ויאמר אל אברהם לזרעך נתתי (בראשית י"ב:ז') – עתיד אני להחזירה לבניך שהם מזרעו של שם.

THE CANAANITES WERE THEN IN THE LAND – They (the Canaanites) were gradually conquering the land of Israel from the descendants of Shem, for it had fallen to the share of Shem when Noah apportioned the earth amongst his sons, for it is said (Genesis 14:18) "And Melchizedek king of Salem (Jerusalem)". For this reason, the Lord said to Abram (Genesis 12:7) "to your seed will I give this land" — "In some future time I will return it to your children who are descendants of Shem."

אבן עזרא

והכנעני אז בארץ – יתכן שארץ כנען
תפשה כנען מיד אחר. ואם איננו כן,
יש לו סוד, והמשכיל [יבין ו]ידום.

THE CANAANITES WERE THEN IN
THE LAND: Perhaps Canaan
captured the land of Canaan from
some other people. If that is not
the case, there is a secret here.
Let the person who is wise
[understand and] be quiet.

Hoffmann on Genesis 12:6

מבקרֵי המקרא מנסים להוכיח מכאן
שאכן חובר ספר בראשית אחר מות
משה . . .

אך לא קשה לעמוד על איוולתו של
ביאור זה—כאילו לא היה ידוע לכל
שהימי אברהם עוד לא גירשו בני
ישראל את הכנענים

Biblical critics try to prove from
here that the book of Genesis
must have been written after
Moses' death . . .

It is very easy to see the
foolishness of this
interpretation—as if everyone
didn't know that in the days of
Moses the Israelites had not yet
banished the Canaanites from the
land!

שמות כב

וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ. כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם: (כא) כָּל אֶלְמָנָה וַיְתוּם לֹא תַעֲנוּן: (כב)
אִם עֵנָה תַעֲנֶה אֹתוֹ . . .

(כד) אִם כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֲנִי עִמָּךְ לֹא
תִהְיֶה לוֹ כְּנִשָּׁה לֹא תִשְׁיָמוּן עָלָיו וְנִשְׁךְ: (כה) אִם
חֶבֶל תִּחְבֹּל שְׁלֵמַת רֵעֶךָ עַד בֹּא הַשָּׁמֶשׁ תִּשְׁיָבֶנּוּ
לוֹ: (כו) כִּי הוּא כִסּוּתָהּ כִּסּוּתוֹ לְבִדָּהּ הוּא שְׁמֹלְתוֹ
לְעֵרוֹ בַּמָּה יִשְׁכַּב וְהִיא כִּי יִצְעַק אֵלַי וְשָׁמַעְתִּי כִּי
חָנוּן אֲנִי: (כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלַל וְנָשִׂיא בְעַמְּךָ לֹא
תֹאֵר:

You shall not wrong a stranger or oppress him, for you were strangers in the land of Egypt. You shall not ill-treat any widow or orphan. If you do mistreat them . . .

If you lend money to My people, to the poor among you, do not act toward them as a creditor; exact no interest from them. If you take your neighbor's garment in pledge, you must return it to him before the sun sets; it is his only clothing, the sole covering for his skin. In what else shall he sleep? Therefore, if he cries out to Me, I will pay heed, for I am compassionate. You shall not revile God, nor put a curse upon a chieftain among your people.

Ibn Ezra on Exodus 22:27

וכאשר הסתכלנו בפסוקים הבאים אחר
זה . . . מצאנו רובם בדברי העניים,
כאילו הם דבקים עם פרשת אם כסף
תלוה את עמי

אמר יפת: טעם להזכיר אלהים לא תקלל
– אולי העני ברוב צערו בלילה, אם יעבור
המלוה ולא ישיב לו העבוט, יקלל העני
הדיין שדן שיוקח עבוטו.

When we examine the greater context, we find that the verses that follow our verse are mostly about the poor, as if they were a continuation of “If you lend money to my people...”

Yefet says that the reason to mention here the cursing of *elohim* is that perhaps the poor person in his anguish at night when the creditor failed to return the pledge, will curse the judge that allowed the creditor to take the pledge.

Hoffmann on Exodus 22:27

ראב"ע מביע על מקומו של איסור זה בתוך פרשה שרובה ככולה עוסקת במצוות הקשורות לעני, והוא מביא תשובתו של יפת (הקראי), "טעם להזכיר "אלהים לא תקלל" אולי העני ברוב צערו בלילה אם יעבר המלוה ולא ישיב לו העבוט, יקלל את הדיין שדן, שיקח עבוטו". ברם, דומה שהקשר הדברים פשוט הרבה יותר. התורה אוסרת כל קיצוניות שיש בה משום אי-צדק, וכשם שהיא אוסרת אפוא לבייש את העני מתוך חמלה מופרזת, כך היא גם אוסרת להתחשב בכבודו של העשיר, ובדומה לכך באשר למצוה שבפסוקנו.

Hoffmann on Exodus 22:27 (cont.)

בכל חברה יש בצד אחד חסרי-ישע, כגון גרים, אלמנות ויתומים, ובצד שני יש שועי-עולם – שופטים ושרים. והנה כאשר יש מרושעים רבים, המרשים לעצמם לדכא את החלשים חסרי-הישע, הרי יש לא פחות מהם כאלה העוינים את בעלי העצמה ומבקשים לגלגל על שכמם של הללו את האחריות לכל המסכנות שבעולם, ואף מייחסים להם אי צדק שכלל לא אשמו בו. אמנם אין הם יכולים לתקוף את בעלי העצמה, אבל הם "משחררים קיטור" באמצעות קללות וגידופים. גם כאן מבקשת התורה להגן על העשיר מפני התקפות העני, כשם שהיא מבקשת להגן על העני מפני דיכוי על ידי העשיר. לכן באה ליד האיסור לענות את הגר וכד' האזהרה שלא לקלל את השופט ואת הנשיא.

Hoffmann on Exodus 22:27 (cont.)

אצל יוסף בן מתתיהו ואצל פילון מובא שבכלל תיבה זו כאן גם אלהי העמים,
כלומר שהתורה אוסרת כאן גם גידופים של הללו. אך מסתבר, שיוסף בן
מתתיהו ופילון לא כתבו כן אלא לשבר את האוזן ולהחשיב את תורתנו
בעיניהם.

Septuagint: θεοὺς οὐ κακολογήσεις [Do not revile the gods]

Rambam on Sacrifices (Guide 3:32)

If you consider the Divine actions—I mean to say the natural actions—the deity’s wily graciousness and wisdom will become clear to you. . . . Similarly, the deity made a wily and gracious arrangement for each individual animal of the class of mammals. When such an animal is born it is extremely tender, and cannot be fed with dry food. Accordingly, breasts that yield milk were prepared for them, and the young can be fed with moist food which corresponds to the condition of the limbs of their bodies, until their limbs gradually and little by little become dry and hard.

Rambam on Sacrifices (Guide 3:32 cont.)

Many things in our Law are the result of a similar course adopted by the same Supreme Being. For a sudden transition from one opposite to another is impossible. People, according to their nature, are not capable of abandoning suddenly everything to which they were accustomed. . . . At that time, the way of life generally accepted and customary in the whole world and the general mode of worship in which the Israelites were brought up, consisted of sacrificing animals in those temples which contained certain images, to bow down to those images, and to burn incense before them. In those days, the pious ones and the ascetic persons were the persons who were devoted to the service in the temples erected to the stars, as I have explained.

Rambam on Sacrifices (Guide 3:32 cont.)

God's wisdom and his gracious ruse, as displayed in the whole Creation, was that He did not command us to give up and discontinue all these manners of service; for to obey such a commandment would have been contrary to the nature of people, who generally cleave to that to which they are used; it would in those days have made the same impression as a prophet would make at present if he called us to the service of God and told us, in God's name, that we should not pray to Him, not fast, not seek His help in time of trouble; that our worship should consist solely of meditation without any works at all. For this reason, God allowed these kinds of service to continue.

Hoffmann on Sacrifices (intro to Vayikra)

אברבנאל, שבא להגן על הרמב"ם נגד השגותיו של הרמב"ן, סבור למצוא ראיות לשיטת הרמב"ם לא רק בכתבי-קודש אלא גם בהרבה ממאמריהם של חז"ל. הוא מביא הרבה מאמרים מתוך התלמוד והמדרשים, אולם אין הם מוכיחים אלא זאת, שתלמוד-תורה ותפילה שקולים בעיני ה' כקרבנות או אפילו הרבה יותר מאלה.

ברם, מי שהיה רוצה להסיק מכאן, כי חכמינו זלזלו בערכם של הקרבנות, היה יכול באותה מידה להסיק מן המאמר "גדול הנהנה מיגיע כפו יותר מירא שמים" כי הם רצו לשלול את ערך יראת שמים, או להסיק מן המאמר "תלמוד תורה כנגד כולם" כי חכמינו יחסו אך חשיבות מעטה לכל שאר המצוות חוץ מתלמוד תורה.

Hoffmann on Sacrifices (intro to Vayikra, cont.)

ואולם אברבנאל הביא עוד מאמר אחד מן המדרש, אשר לפי דעתו הוא מוכיח ביתר תוקף מאשר כל המאמרים האחרים, כי קדמונינו הסכימו לתפיסתו של הרמב"ם. הוא המדרש בויקרא רבה פרק כב, שלפי האברבנאל זה לשונו: "תני ר' ישמעאל לפי שהיו ישראל אסורין בבשר תאוה במדבר לפיכך הזהיר הכתוב שיהיו מביאין קרבנותיהם והכהן שוחט ומקבל וכו'. ר' פנחס בשם ר' לוי אמר משל לבן מלך שגס לבו עליו והיה למד לאכול בשר נבלות וטרפות אמר המלך יאכלם על שלחן זה תדיר ומעצמו הוא נזור. כך לפי שהיו ישראל להוטים אחר ע"ז במצרים והיו מביאים קרבנותיהן לשעירים וכו' והיה מקריבין קרבניהן באיסור במה ופורעניות באות עליהם אמר הקב"ה יהיו מקריבין לפני בכל עת קרבנותיהם באהל מועד והם נפרשים מע"ז והם ניצולים. . . ."

Hoffmann on Sacrifices (intro to Vayikra, cont.)

ואמנם, לפי נוסחתו של האברבנאל מדבר המלך במשל שלו: "יאכלם על שלחן זה תדיר" (כלומר על שולחן זה יאכל את הנבלות והטריפות), ומתיר לפי שעה את התועבה אלא שהוא מצמצמה למקום מיוחד, כדי להכין על-ידי כך את ביטולה הגמור בעתיד. אולם אחרי עיון מעמיק יכירו מיד, כי נוסחתו של האברבנאל משובשת לחלוטין, משום שלפיה היה המדרש חורץ לא רק משפט מוזר מאד על הקרבנות, אלא משווה את הקרבנות לאכילת נבילות וטריפות. משפט קשה כזה על תקנה, שלפחות נתפשרה אתה התורה, לא עלתה אפילו על דעתו של הרמב"ם. בשום מקום לא אמר הרמב"ם שהקרבנות היא בלתי נימוסית. הוא רק אומר, כי אותה מטרה עילאית שרוצים להשיגה בקרבן, אפשר היה להשיג על צד היותר טוב על-ידי תכניות דתיות אחרות, ורק מפני הרגלי העם סודר פולחן הקרבן, ורבי לוי היה מעריך את הבאת הקרבנות כעיוות גסה!!

Hoffmann on Sacrifices (intro to Vayikra, cont.)

ובאמת כתוב בכל המהדורות של ויקרא רבה, וכן גם בילקוט, במקום הפיסקא הבלתי מובנת "יאכלם על שלחן זה תדיר" המשפט הפשוט והבהיר: "זה יהיה תדיר על שולחני". לפי זה רוצה ר' לוי לתת טעם מדוע אסרה התורה "בשר תאווה" (בשר מבהמות שלא הוקרבו כקרבן) במדבר. כדי להרחיק את בנו ממאכלים טמאים, ציוה המלך, לפי המשל, שהלה יאכל דווקא על שולחנו (כלומר: של המלך), על-ידי כך יעזוב את הרגליו הנפסדים. וכך ממש ציוה ה' לבני ישראל שיביאו את קרבנותיהם לה' דווקא אל פתח אוהל מועד (שהרי בשר אחר אסור להם לאכול), שישבו תמיד אל שולחן ה', כדי שיתרחקו מעבודת אלילים. לא הובעה כאן אפילו הדעה, כי מטרת הקרבנות הוא לעכב את פולחן האלילים, אלא בא רק הצווי, לא לאכול בשר אחר אלא בשר קרבנות בלבד, כמו שנאמר ברור גם בדברי הכתוב "ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים".

הרי שאין המדרש מזלזל בערך הקרבנות; אדרבה, . . . ובכן, אין בדברי חכמינו שום סמך לתפיסתו של הרמב"ם.